WARTAWAN
Mahaizura Abd Malik

GRAFIK
Salim Dawam
norsalim@hmetro.com.my

POKOK, BUNGA & BUAH

JATI DIRI DAN NILAI WARISAN

POKOK, bunga dan buah bukan sekadar elemen alam sebaliknya mencerminkan sejarah, jati diri serta nilai warisan yang wajar dipelihara merentasi generasi.

Pensyarah Kanan Jabatan Rekreasi dan Ekopelancongan, Fakulti Perhutanan dan Alam Sekitar Universiti Putra Malaysia (UPM), Prof Madya Dr Siti Suriawati Isa berkata, Malaysia secara rasmi mengangkat pokok merbau atau intsia palembanica sebagai pokok kebangsaan pada 2019.

Katanya, ia dipilih kerana sifat kayunya yang keras, tahan lasak dan bernilai tinggi selain kegunaannya dalam pembinaan, perabot serta perubatan tradisional.

"Pemilihannya turut melambangkan kekuatan ekosistem hutan negara yang menjadi nadi kepada keseimbangan alam sekitar.

"Bagi bunga kebangsaan pula, bunga raya merah dengan lima kelopak kekal sebagai simbol perpaduan, keberanian dan Rukun Negara sejak disytiharkan pada 1960.

"Kehadirannya yang mudah ditemui di bandar dan kampung menjadikan bunga ini lambang keterangkuman masyarakat pelbagai kaum di Malaysia, selain masih digunakan dalam rawatan tradisional hingga kini," katanya.

Siti Suriawati berkata, berbeza dengan pokok dan bunga kebangsaan, Malaysia belum mempunyai buah kebangsaan yang diiktiraf secara rasmi.

"Walaupun durian sering diperdebatkan, buah betik semakin mendapat perhatian kerana mudah ditanam, berbuah sepanjang tahun dan hampir setiap bahagian pokoknya dimanfaatkan

> "Bagi bunga kebangsaan pula, bunga raya merah dengan lima kelopak kekal sebagai simbol perpaduan, keberanian dan Rukun Negara sejak disytiharkan pada 1960."
>
> – Prof Madya Dr Siti Suriawati Isa

masyarakat tempatan, sekali gus lebih dekat dengan kehidupan seharian rakyat," katanya.

Dalam konteks serantau pula katanya, banyak negara Asia mengangkat flora sebagai simbol nasional sama ada secara rasmi atau tidak.

"Misalnya, Thailand memilih pokok dan bunga pancuran emas, India mengangkat mangga sebagai buah kebangsaan manakala Jepun sinonim dengan sakura yang menjadi tarikan pelancongan dunia sekali gus menunjukkan bagaimana warisan flora dimanfaatkan sebagai identiti dan aset negara.

"Di China pula tiada sebarang kenyataan rasmi mengenai pokok kebangsaan tetapi pokok buluh sering dikaitkan kerana kegunaannya sangat meluas dalam pelbagai bidang di China sejak ratusan tahun lalu selain beruang panda bergantung hidup kepada beberapa jenis buluh," katanya.

Mengulas lanjut, Siti Suriawati berkata, pokok warisan perlu dipelihara dan menebangnya perlu mendapatkan kebenaran pihak berwajib.

"Pendidikan pemuliharaan perlu bermula dari peringkat tadika dan diteruskan hingga ke universiti dengan aktiviti sesuai mengikut tahap umur supaya generasi muda memahami peranan flora dalam kehidupan dan kepada negara.

"Pendedahan awal seperti menyiram anak pokok dan menanam tumbuhan mudah hidup seperti bunga raya mampu membina rasa tanggungjawab terhadap alam dan rasa cinta kepada negara.

"Apabila meningkat dewasa, pendedahan boleh diperluaskan kepada spesies lain seperti merbau dan betik termasuk kefahaman asas tentang ekologi dan peranan pokok bukan saja dalam sistem semula jadi malah identiti dan warisan negara," katanya.

Justeru, katanya, usaha pemuliharaan perlu berterusan dan tidak boleh bergantung kepada kerajaan semata-mata.

"Kerjasama berterusan antara kerajaan, sektor swasta dan badan bukan kerajaan amat penting termasuk kempen kesedaran yang konsisten supaya generasi muda menghargai nilai tinggi warisan flora negara.

"Sebagai permulaan mungkin boleh diwajibkan semua bangunan dan pejabat kerajaan perlu mempunyai pokok dan bunga kebangsaan serta menghidangkan buah kebangsaan sewaktu jamuan makan," katanya.

Kayu merbau

FLORA KEBANGSAAN DAN WARISAN MALAYSIA

Merbau

Intsia palembanica

Taburan:
Tumbuh di seluruh Malaysia, India, Thailand, Sumatera, Singapura dan Borneo.

Nama tempatan:
Merbau/Malacca Teak.

Keluarga: **Kekacang.** (Fabaceae)

Diisytiharkan:
Ogos 2019 sempena Pameran Hutan Kita

Objektif pemilihan:
Tingkat kesedaran awam tentang biodiversiti dan pemuliharaan hutan.

Sebab pemilihan:
Kayu keras, tahan lasak dan bernilai tinggi.
Digunakan dalam pembinaan, perabot, perubatan tradisional dan masakan.

Kaedah penanaman
- Benih daripada buah matang yang gugur.
- Disemai di tanah gembur dan lembap.
- Cahaya tidak terlalu terik (peringkat awal).
- Dipindahkan bila tinggi 30cm ke 50cm.
- Penjagaan - penyiraman dan kawalan rumpai.

Ciri-ciri Pokok Merbau
Saiz .... *Sederhana besar hingga besar*
Ketinggian ...... *Sehingga 50 meter*
Batang .... *Lurus*
Daun
Berbentuk bujur, tebal dan berkilat serta daun majmuknya ada empat pasang anak daun
Bunga .... *Berwarna putih kekuningan*
Biji .... *Leper dan warna coklat gelap hingga hitam*
Akar .... *Berbanir sehingga empat meter*

Habitat
Hutan tanah pamah, pinggir sungai dan sehingga 1,000 meter aras laut.

Kayu:
Kayu keras tropika, tahan anai-anai, bertahan ratusan tahun.
Artifak kayu merbau ditemui di Gua Ago, Batu Tulung, Kinabatangan, Sabah.

BUNGA KEBANGSAAN MALAYSIA

Bunga Raya

(Hibiscus rosa-sinensis)

Warna rasmi: **Merah terang**
Diisytiharkan:
Tunku Abdul Rahman pada 28 Julai 1960
Lima kelopak melambangkan Keberanian, Perpaduan, 5 Prinsip Rukun Negara, Keharmonian dan jati diri rakyat pelbagai etnik

Kaedah penanaman
- Keratan batang sihat atau boleh terus tanam atau direndam hingga keluar akar.
- Tanah: Campuran tanah dan kompos.
- Penjagaan: Kawasan cerah, siram kerap (elak air bertakung) dan baja sebulan sekali.

Ciri-ciri Pokok Bunga Raya
Jenis .... *pokok renek*
Ketinggian .... *sederhana*
Bentuk .... *merendang*
Bunga
Besar, merah terang, sedikit keras dan tidak berbau
Daun .... *Hijau muda*
Kegunaan
Tanaman hiasan dan perubatan tradisional (demam panas)

BUAH KEBANGSAAN MALAYSIA

Betik

(Carica papaya)

Status:
Tiada pengisytiharan rasmi setakat ini.
Betik (paling banyak disokong):
- Terdapat hampir di setiap rumah.
- Mudah ditanam dan dijaga.
- Berbuah sepanjang tahun.
- Semua bahagian dimanfaatkan:
  - Buah (dimakan)
  - Bunga dan pucuk (ulam atau sayur)
  - Daun (rawatan kulit kepala dan rambut)

Lebih selari dengan kriteria pokok kebangsaan dan bunga kebangsaan.

Ciri-ciri Pokok Betik
Kategori .... *Pokok herba renek*
Ketinggian .... *2-7 meter*
Batang ... *Tunggal dan berongga*
Daun
Besar, berlekuk dan tumbuh di hujung batang
Getah ... *putih (di semua bahagian)*
Bunga .... *Hijau muda*
Buah
Hijau tua (mentah).
Kuning atau oren bila masak.
Isi oren-kemerahan.
Banyak biji perang/hitam.

Kaedah penanaman
- Daripada biji besar dan hitam (bahagian tengah buah).
- Disemai dalam polibeg dan campuran tanah dan kompos.
- Siraman setiap dua hari atau kekalkan lembap.
- Tempoh berbuah seawal sembilan bulan.

POKOK WARISAN NEGERI

1. **SELANGOR**
   - **Meranti Kepong**
   - **Sentul**
   - **Kundang**
   - **Sepang**
   - **Petaling**

   Dipulihara di Taman Warisan FRIM.

Buah sentul

2. **KEDAH**
   Bungor Kedah
   (Lagerstroemia langkawensis - Langkawi)
   - **Meranti Temak**
   - **Meranti Lemak Nipis**
   - **Mengkundor**

   (Gunung Jerai - 1,217m)

3. **PAHANG**
   55 spesies endemik
   (terbanyak di Semenanjung)
   Contoh: **Meranti mengkal** *(Bentong)* dan **Palma Livistona endauensis** *(Taman Negeri Rompin)*.

4. **MELAKA**
   Pokok Melaka
   (Phyllanthus emblica)
   Berkait legenda penamaan negeri.

Meranti mengkal

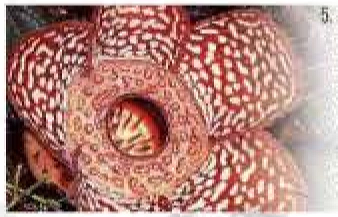

5. **SABAH**
   Kapur Gumpait
   Dabai *(Canarium)*
   Rafflesia
   Periuk Kera
   Pokok Logam
   (Phyllanthus rufuschaneyi)
   Banyak spesies terancam akibat kehilangan habitat

6. **SARAWAK**
   Pokok Belian
   (Eusideroxylon zwageri)

FLORA SIMBOL NEGARA ASIA

1. **THAILAND**
Pokok dan bunga kebangsaan
Golden Shower Tree
(Cassia fistula)
Nama tempatan:
Ratchaphruek
Lambang diraja dan agama rasmi Buddha.

2. **INDONESIA**
Pokok kebangsaan:
Jati *(Tectona grandis)*
Simbol kekuatan, ketahanan dan kemakmuran
Bunga kebangsaan:
Rafflesia arnoldii *(Puspa Langka)* dan Bunga Bangkai *(Puspa Pesona)*

3. **FILIPINA**
Pokok kebangsaan:
Narra *(Pterocarpus indicus)*
Simbol kekuatan, ketahanan dan semangat patriotik rakyat Filipina.
Bunga Kebangsaan
Sampaguita *(Jasminum sambac)*
Simbol kesucian, kerendahan hati dan kesetiaan

4. **VIETNAM**
Pokok Kebangsaan:
Teratai *(Nelumbo nucifera)*
Simbol kesucian dan ketabahan
Digunakan secara rasmi dan budaya

5. **SINGAPURA**
Bunga kebangsaan:
Vanda 'Miss Joaquim'
(Papilionanthe Miss Joaquim)
Simbol ketabahan dan kemajuan.

6. **BRUNEI**
Bunga kebangsaan:
Simpor *(Dillenia suffruticosa)*
Simbol alam dan tradisi

7. **MYANMAR**
Bunga kebangsaan
Padauk
(Pterocarpus macrocarpus)
Simbol kekuatan dan perpaduan

8. **TIMOR-LESTE**
Bunga kebangsaan
Orkid Timor
Digunakan sebagai simbol nasional dan identiti flora tempatan.

9. **KEMBOJA**
Bunga Kebangsaan
Rumduol
(Sphaerocoryne affinis)
Simbol keanggunan, kesederhanaan dan kelembutan budi.

10. **LAOS**
Bunga Kebangsaan:
Dok Champa atau **Frangipani**
Simbol kegembiraan dan ketulusan

11. **INDIA**
Pokok Kebangsaan:
Banyan *(Ficus benghalensis)*
Lambang keabadian
Bunga kebangsaan:
Teratai *(Nelumbo nucifera)*
Buah kebangsaan:
Mangga *(Mangifera indica)*
Gelaran: Raja Buah

12. **KOREA SELATAN**
Bunga Kebangsaan:
Mugunghwa
(Hibiscus syriacus)
Gelaran: *Flower of Immortality*
Simbol ketahanan, kesetiaan dan semangat kebangkitan.

13. **CHINA**
Tiada pokok kebangsaan rasmi
Buluh paling kuat dikaitkan sebagai simbol nasional secara budaya dan sejarah kerana digunakan meluas sejak ratusan tahun.
Habitat utama panda dan sumber makanan utama panda gergasi.

14. **JEPUN**
Bunga Kebangsaan:
Sakura sangat sinonim
- Tradisi Hanami
- Tarikan pelancongan (Mac-April)

Simbol diraja:
Kekwa *(Chrysanthemum morifolium)*

Sumber: Prof Madya Dr Siti Suriawati Isa dan laman web rasmi kerajaan negara Asia.